

Elonna viimane intervjuu

Elonna Spriit (1934–2016) sündis Ukraina väikelinnas Henitšeskis, mis asub Aasovi mere ääres Krimmi poolsaare lähedal. Tänu sõjaväelasest isale sattus ta Eestisse, Elonnast sai legendaarne tantsutäht ansamblis Laine.

Elonna (sünninimega Koretskaja) poolkreeklasest ema oli vaid 17 ja mereakadeemias õppiv isa 21, kui nad kokku said ja armusid. Enne teist maailmasõda kolis pere Leningradi ja kui algas sõda, oli isa juba miinitraaleri kapten. Elonna sõitis noorema venna ja vanaemaga sõjapakku Gorkisse, vanemad saadeti tagalasse.

Pärast sõda toodi isa üle Tallinna. “Mul olid ilusad silmad ja ilus kõnnak ning ühel päeval tuli tänaval vastu Estonia ballettmeister Anna Ekston, kes kutsus mind õppima Tallinna koreograafiakooli. Lõpetasin selle 1954. aastal, täiendasin end ka kolm aastat Leningradi balletikoolis ja mind kutsuti tantsijaks Estoniasse.”

Plikad, lõpetage vingumine! Vello Orumets valgustab meile teed, sest temal on lampjalg.

Estonias esines Elonna tosin aastat, tantsides samu rolle, mis Ülle Ulla. “Kõige raskem oli mul eesti rahvatantsudega, sest seal peavad jalad olema paralleelselt, aga balletis on põiad ikka väljapoole,” vestis Elonna oma elu viimaseks jäänud intervjuus 2016. aasta novembris. Elonna keeras lahti pudeli viskit, vaatas mulle silma ja küsis: “Kas soovid?”

“Ainult pisarake kokku löömiseks,” vastasin, sest poole kilomeetri kaugusel parkimisplatsil ootas mu auto.

Elonna jätkas, et klassikalisest balletist pidi ta loobuma puusavalu tõttu. Kui imesensuaalne Ülle Ulla suundus Leningradi Music Halli moderntantsijaks, sai imekaunis Elonna tema asemel ansamblist Laine. Filharmoonia ansambel oli ENSV eksporditükk suure nõukogude impeeriumi avarustes, üks ringreis järgnes teisele. Elonna ja Ants Vähejaus moodustasid estraaditrupi sõutantsupaari.

“Baleriin peab kaalu jälgima, aga mulle meeldis väga maiustada värsket maaleiva ja rammusa võiga ning külma piima peale juua. Kui ma ühel suvel abikaasa Edgari vanemate juurest maalt linna tuln ja pidin “Luikede järves” valget luike tantsima, olin paks ja päevitunud nagu neeger. Siis värviti mind spetsiaalse valge värviga üle ja ma muutusin lillaks nagu keedetud kana,” alustas

eestinaine.delfi...

Eesti Rahvusballett

Elonna meenutusi.

Magusaid juhtumisi

“Olmehuumorit meil jagus,” kinnitas Elonna, rääkides aegadest, mil esines koos Lainega. “Kord olin välisreisilt ostnud ilusa pükskostüümi. Panin selle selga, et minna koos Ants Vähejausi ja Vello Orumetsaga lõunatama. Istusime kuskil Nõukogude Liidu lõunaosariikides välikohvikus ning klassikalises mustvalges kostüümis naisettekandja sõnas vene keeles: “Pükstes me ei teeninda,” ja vaatas mulle otsa. Ants ja Vello tõusid püsti, hakkasid aeglaselt oma pükse jalast võtma... “Ohoo, oh-ohoo,” mõmises ettekandja, “ärge nii tehke, noormehed, me ei teeninda pükstes naisi.” Siis läks minu kreeka-ukraina veri keema. Tõusin püsti, marssisin kohviku direktori kabinetti ja küsisin: “Milles asi? Kas ma ei meeldi teile?”

Seal istus papi, kes kobises: “Mis te nüüd, proua, ma olen teist lausa vaimustunud.” Kui saali tagasi jõudsin, teenindas meid juba kelner.”

Elonnale meenus hoobilt teinegi vahva lugu: “Pärast kontserti maandusime nagu tavaliselt hotelli. Kitarrist Robert Seilman ja sõbrad otsustasid Vello tuppa jooma minna ning ühel hetkel helistas Vello, et kuum jook kukkus Roberti kätele. See ei olnud nali, Robert oli lausa mures, kuidas ta järgmisel päeval mängib. Ma rääkisin siis pika loo, kuidas käisin Pirital päevitamas ja põletasin end ära, aga järgmisel hommikul pidi olema tantsueksam. Ema kastis lina lapsepissi sisse ja mässis mind sellesse. Orumets kuulas ja sõnas poole jutu pealt: “Siis pole meil probleemi.”

Omaette teema oli Vello Orumetsa ja Ants Vähejausi suhted. “Orumets oli biseksuaal, Vähejaus ikkagi täiesti puhas ja korralik omasooihar,” defineeris Elonna Sprit. “Kuid see ei ole tähtis. Me saime omavahel suurepäraselt läbi. Nad olid mulle sõbrad, kellega sai pikkadel ringreisidel aega veedetud. Ants ja Vello moodustasid koomilise paari. Nad ei olnud naiselikud mehed, pigem üpris mehelikud, kuid Orumets oli kuidagi pehmem. Vello oli suurt kasvu ja väga naiivne. Ants oli lühem, terava ütlemise ja omapärase huumorimeelega. Ta võis öelda vaid mõne sõna ja me kõik naersime.

Näiteks sõitsime Lainega ühest linnast teise. Väljas oli kottpime, kui buss peatus mingi hoone ees, mis pidi väidetavalt hotell olema, ja bussis algas üks halin. Ants ütles: “Plikad, lõpetage vingumine! Vello Orumets valgustab meile teed, sest temal on

lampjalg.” Selline oli Antsu huumorimeel.”

Kord Thbilisis juhtus aga selline lugu. Oli kontserdireisi viimane päev, Laine tüdrukud olid hulga kasulikke ja vähem kasulikke tutvusi sõlminud ja hotelli ees toimus valgete Volgade paraad. Auto sõitis ette, tüdruk istus sisse, auto ette, tüdruk sisse. “Ja lõpuks saabus üks traktor ning korjas ka Vello üles,” rääkis Elonna itsitades.

Ent 1970. aastate keskpaiku tehti ansambelis Laine hulk muudatusi ja trupis asendati Elonna kümme aastat noorema Sirje Nurmisega. Tema sõprus bändiliikmetega jäi aga püsima.

Kolm suurt armastust

Elonna maitses usutluse ajal veel tilgakese viskit ja võttis oma elu kokku nõnda: “Minu elu kolm suurt armastust olid laulja Georg Ots, Edgar Spriit ja fotograaf Peeter Tooming.” Ta lõpetas lause veidi unistaval ilmel, vaadates mind oma suurte pruunide poolkreeka silmadega, ja asetas oma sõnade kinnituseks lauale pildipaki. Ühel fotol oli Georg Ots, kelle ühel põlvel istus Asta Ots ja teisel põlvel Elonna – Georg säras keskel nagu päikene.

Pilti silmitsedes naeratas Elonna salapäraselt, aga tema suust ei tulnud ühtegi kommentaari. Ta eelistas mitte rääkida ka oma seaduslikust abikaasast, ajakirjanikust ja riigikogu liikmest Edgar Spriidist, kes lahkus meie hulgast juba 1993. aastal.

Veel oli pakis palju pilte koos fotograafi ja dokumentaalfilmide režissööri Peeter Toomingaga. Nende jäädvustuste kaudu hakkas lahti kerima kaunis armulugu. 1977. aastal esilinastus sõjavastane ja armastust ülistav psühhedeelne dokumentaalfilm “Aastad”, mille režissöör oli Peeter Tooming. Filmi fookuses oli kolm kultuurinimest: kandlemeister Eduard Uibo, rahvatantsupedagoog Kai Leete ja Elonna Spriit. Kogu selles ülesvõetud kunstipärases kaoses ilmub korduvalt suurde plaani tantsiv Elonna Spriit...

Peeter Toominga ja Elonna suhted jätkusid veel aastaid. Sellele viitab ühe foto taga olev aastanumber ja joonistatud lilleke.

Ring saab täis

Pärast Lainest lahkumist 1976. aastal pakuti Elonnale tööd varietees, sealhulgas ka Viru hotelli trupis. Kuid ainuüksi varietees tantsimisega tema karjäär ei piirdunud. Vahepeal oli asjameestel tekkinud plaan teha filharmoonia juurde estraaditantsustuudio, et koolitada järelkasvu. Mõeldud, tehtud. Koreograaf Kalju Saareke vihjas Elonnale, et filharmoonia bossil

Oleg Sapožninil on plaanis panna tantsustuudio etteotsa mõni oma sõbranna.

Elonna meenutab: “Läksin Sapožnini kabinetti ja küsisin: “Miks te mind ei armasta?” – “Miks sellised nõudmised – mul on ikkagi oma naine,” ärritus direktor. – “Ma olen tantsinud nii kaua fila eest, et minu meelest võiksin endale paluda tantsustuudio juhi kohta,” ütlesin mina. – “Sel juhul tuleks paluda mitte karjuda,” vastas direktor.”

Tegelikult ei saanud Sapožnin Elonnale ära öelda, sest tolle seaduslik mees Edgar Spriit kuulus Eesti NSV kultuurinomenklatuuri. (Edgar Spriit oli oma abikaasast tosin aastat vanem, õnnetust 1922. aasta käigust, kes võeti suvel 1941. aastal viimaste seas punaarmeele.)

Internetiavarustes leidub filharmoonia estraaditantsustuudio juhi Elonna Spriidi antud intervjuu noorele Eesti Raadio kaasautorile Neeme Rauale kevadest 1986. Spriit jutustas oma tantsuõpingutest, tööst tantsupedagoogina, tantsija argipäevast ja enesedistsipliinist. Loost saame teada, et Elonna õpilaste hulgas oli ka tulevane raadilegend Neeme Raud ise.

Meie viimasel kohtumisel puistas Elonna Spriit mälestuskillukesi siit ja sealt, lappas fotosid ja vaatas nõudlikult mind ja viskipudelit, mis üldse ei tühjenenud. Ma ei teadnud siis, et see jääb Elonna viimaseks intervjuuks. Ega teadnud ka seda, et käimasoleva Ukraina sõja esimesel päeval saab Elonna sünnilinnas Henitšeskis silla õhkimisel surma Ukraina dessantväelane Vitali Skakun, kellele antakse postuumselt Ukraina kangelase aunimetust.